

Σημειώσεις από ένα Θεατρικό Εργαστήριο για εκπαιδευτικούς
στο πλαίσιο του Προγράμματος "Εσύ όπως κι εγώ"
Ηράκλειο Κρήτης 17/11/2007

Νάσια Χολέβα, εκπαιδευτικός θεάτρου, εμπυχωτρια εφαρμοσμένου δράματος

Ομάδα: 30 άτομα, 2 άνδρες και υπόλοιπες γυναίκες, διαφόρων ηλικιών. Φοιτητές και εκπαιδευτικοί.

Διάρκεια: 3 ώρες

Γνωριμία - εξοικείωση

1. Παίρνουμε ένα αντικείμενο από την τσάντα ή την τσέπη μας και το φέρνουμε στον κύκλο. Με το σύνθημα όλοι μαζί προσπαθούμε να συναντηθούμε ανά δύο και να κάνουμε τον εξής διάλογο:

- Γεια σου, είμαι η Νάσια και αυτό είναι το λαστιχάκι μου
- Γεια σου, είμαι η Μαρία και αυτή είναι η καραμέλα μου

Στη συνέχεια ανταλλάζουμε αντικείμενα και αναζητάμε άλλους συνομιλητές. Εκεί ο διάλογος γίνεται:

- Γεια σου, είμαι η Νάσια και αυτή είναι η καραμέλα της Μαρίας
- Γεια σου, είμαι ο Κώστας και αυτό είναι το κραγιόν της Αναστασίας.

Σε όλο το παιχνίδι, συστηνόμαστε και προτού ανταλλάξουμε αντικείμενα, ενημερώνουμε το ζευγάρι μας σε ποιον ανήκουν.

Στο τέλος ξαναρχόμαστε στον κύκλο όπου ο καθένας πρέπει να πει το όνομά του και να κατονομάσει τον ιδιοκτήτη του αντικειμένου που κρατάει. Ο πραγματικός ιδιοκτήτης πηγαίνει και παίρνει το αντικείμενο και ξαναγυρνάει στη θέση του.

ØΕίναι αναμενόμενο να μας έχουν ξεφύγει τα περισσότερα ονόματα. Δεν πειράζει. Ο στόχος του παιχνιδιού είναι να γελάσουμε και να απενεχοποιήσουμε τα λάθη μας, να λιώσει ο πάγος και να απολαύσουμε τη διαδικασία.

ØΠιθανή εξέλιξη: Μόλις όλοι επανακτήσουν τα δικά τους αντικείμενα, μπορούμε να κάνουμε μια επαλήθευση στα ονόματα. Καθένας λέει το όνομά του και κάνει μια χαρακτηριστική κίνηση που έχει όταν χρησιμοποιεί το αντικείμενο που κρατάει. Οι υπόλοιποι επαναλαμβάνουν το όνομα και την κίνηση.

2. Σε κύκλο και πάλι, κλείνουμε τα μάτια και κρατάμε τα χέρια των διπλανών μας. Από κάποιο σημείο φεύγει ένα «μήνυμα αφής» προς τη μία κατεύθυνση. Το μήνυμα πρέπει να ταξιδέψει σε όλο τον κύκλο και να φτάσει στην αφετηρία του, ίδιο σε διάρκεια, ένταση και

επαναλήψεις.

ØΜια φαινομενικά εύκολη άσκηση που όμως θέλει καλή ομαδική συγκέντρωση και επικοινωνία. Μπορούμε να το δοκιμάζουμε με την ομάδα μας σε διάφορες φάσεις, στην αρχή, στη μέση ή και στο τέλος μιας διαδικασίας, μιας και αποτελεί «θερμόμετρο» της ομαδικής συγκέντρωσης που έχουμε. Είναι καλή άσκηση για να ηρεμήσουμε και να συγκεντρωθούμε, προτού προχωρήσουμε σε δραστηριότητες πιο απαιτητικές από ένα απλό παιχνίδι.

Επικοινωνία & εμπιστοσύνη

1. Σε ζευγάρια, αναλαμβάνουμε τους ρόλους του «τυφλού» και του οδηγού του. Ο «τυφλός» κλείνει τα μάτια και προτείνει το χέρι του προς τα μπρος, κρατώντας το μπράτσο του κοντά στα πλευρά του. Το χέρι δεν πρέπει να αλλάζει θέση, αφού κάθε κίνηση από τον οδηγό προς τα δεξιά ή τα αριστερά σημαίνει ταυτόχρονη κίνηση ολόκληρου του σώματος του «τυφλού» προς τα εκεί. Η ταχύτητα, η κατεύθυνση και το επίπεδο του βαδίσματος (χαμηλό, μεσαίο, ψηλό) είναι στοιχεία που προσφέρουν μια ποικιλία στο βάδισμα, εφόσον έχει κατακτηθεί ένα επίπεδο επικοινωνίας και κυρίως εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο. Ολόκληρη αυτή η διαδικασία γίνεται αυστηρά χωρίς τη χρήση λόγου. Ο οδηγός θα πρέπει να δώσει οδηγίες μόνο με την αφή ή με άλλους τρόπους, εξερευνώντας τα όρια που μπορεί να έχει μια μη-λεκτική επικοινωνία με το ζευγάρι του.

ØΚαλή άσκηση για όλες τις ηλικίες, που όμως δε μπορεί να παιχτεί στα πρώτα στάδια δημιουργίας μιας ομάδας, αν τα μέλη της δεν έχουν κατακτήσει ένα επίπεδο ωριμότητας και συνεργασίας.

ØΣε μικρές κυρίως ηλικίες ή και αλλού, μπορεί να υπάρξει δυσκολία στο να κρατάμε τα μάτια μας κλειστά για ώρα. Ένα μαντήλι μπορεί να βοηθήσει. Δε δυσκολεύουμε παιδιά ή ενήλικες που μπορεί να έχουν κλειστοφοβία - μπορεί να είναι μεγάλη πίεση γι' αυτούς.

ØΜια απαλή ορχηστρική μουσική βοηθάει στη δημιουργία χαλαρωτικής ατμόσφαιρας.

2. Λειτουργώντας εντελώς ανάποδα, τώρα ο κάθε οδηγός απομακρύνεται από το ζευγάρι του όσο γίνεται μέσα στην αίθουσα. Οι οδηγίες για να περπατήσει, να κουνήσει κάποιο μέλος του σώματός του κτλ πλέον γίνονται αυστηρά και μόνο λεκτικά, ενώ όλοι οι οδηγοί μιλούν ταυτόχρονα.

ØΜπορούμε να κάνουμε μια δοκιμή προτού αρχίσουμε, για να δούμε αν όλοι συντονίζονται στις φωνές των οδηγών τους.

ØΜετά τις πρώτες δοκιμές και εφόσον χρειαστεί, επισημαίνουμε την ανάγκη να απευθύνει κάθε οδηγός τη φωνή του στο ζευγάρι του (τον κοιτάζει και είναι συγκεντρωμένος σε αυτό που κάνει). Προτείνουμε να εκμεταλλεύονται τις παύσεις που μπορεί να γίνονται, ή να χρησιμοποιούν κι άλλους τόνους, χωρίς απαραίτητα να φωνάζουν.

ØΠολύ χρήσιμη άσκηση για να μάθουν τα μέλη μιας ομάδας να συγκεντρώνονται μέσα σε μια θορυβώδη κατάσταση, να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα ερεθίσματα και να

λειτουργούν αντανakλαστικά σε κάποιο σύνθημα.

Γνωρίζοντας το διαφορετικό (τεχνικές εκπαιδευτικού δράματος)

1. Χωριζόμαστε σε νέα ζευγάρια. Ο Α βρίσκεται στο δικό του πλανήτη, όπου καθετί που βρίσκεται στο χώρο έχει όνομα, χρήση και σκοπιμότητα εντελώς διαφορετική από την τρέχουσα. Κρατάει τον Β από το χέρι και τον ξεναγεί στον «κόσμο» του. Τον ενθαρρύνει να δοκιμάσει τα πάντα με όλες του τις αισθήσεις, όχι μόνο με την όψη («εδώ βλέπεις το γραφείο μου» κτλ). Μετά από λίγη ώρα τα ζευγάρια αλλάζουν ρόλους.

Ø Χαλαρωτική μουσική μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως υπόκρουση

Ø Ενθαρρύνουμε τους συμμετέχοντες να δοκιμάσουν μια νέα εμπειρία, που ίσως έχει νέες τελετουργίες και χρήσεις για κάθε τι που βρίσκεται γύρω μας. Η εμπειρία αυτή μπορεί να είναι πολύ απολαυστική και αστεία, βοηθάμε όμως τους συμμετέχοντες να μην εξαντλούνται μόνο σε ευφυολογήματα χωρίς βαθύτερη σκέψη.

2. Χωριζόμαστε σε υπο-ομάδες, όπου εναλλάξ η μία θα δείχνει και η άλλη θα παρακολουθεί. Με κάποιο θέμα, οι συμμετέχοντες γίνονται **γλυπτά στο χώρο**. Χρησιμοποιούν το σώμα, την έκφραση του προσώπου και το αντικείμενο που είχαν στην αρχή του εργαστηρίου για να αποδώσουν το θέμα που δόθηκε. Η ομάδα-παρατηρητές γίνονται επισκέπτες αυτής της έκθεσης γλυπτών. Παρακολουθούν τα γλυπτά από διάφορες οπτικές γωνίες. Υπάρχει δυνατότητα να ζητήσουμε από τα αγάλματα να «ξυπνήσουν» για μερικές στιγμές, ταυτόχρονα ή ένας-ένας και να ολοκληρώσουν την κίνησή τους.

Ø Ανάλογα με την ηλικία των συμμετεχόντων, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μια ιδέα-πλαίσιο για να εντάξουμε αυτή τη διαδικασία, πχ μια επίσκεψη στο μουσείο, σε μια γκαλερί κτλ. Τους επισημαίνουμε πως τα «γλυπτά» κάνουν κάτι αρκετά δύσκολο που απαιτεί αρκετή συγκέντρωση, γι' αυτό πρέπει να τα βοηθήσουν να τη διατηρήσουν. Αυτό μπορεί να συμβεί εάν δεν τα πλησιάζουν πολύ, δεν τα αγγίζουν/σκουντάνε/σπρώχνουν, και φυσικά εάν δε στέκονται μπροστά τους κάνοντας γκριμάτσες ή λέγοντας πειράγματα.

Ø Η διαδικασία αυτή μας βοηθάει να σταματήσουμε το χρόνο πάνω σε μια καθημερινή ίσως κίνηση ή δράση, να την παρατηρήσουμε κάτω από άλλες συνθήκες και να την παρατηρήσουμε από διαφορετικές οπτικές γωνίες, με ή χωρίς το συνδυασμό με άλλες δράσεις (εάν έχουμε 2 ή περισσότερα «γλυπτά»).

Τα θέματα που δόθηκαν ήταν:

- εγώ και το... (ο καθένας χρησιμοποιούσε το αντικείμενο που έφερε αρχικά στο εργαστήρι)
- δάσκαλος
- μαθητής
- διαφορετικός

Δόθηκαν εντελώς διαφορετικές προσεγγίσεις στα θέματα αυτά, αν και κάποια στοιχεία ήταν πιο κυρίαρχα από άλλα. Π.χ. οι περισσότεροι δάσκαλοι ήταν σοβαροί και πιο ακίνητοι,

οι μαθητές είχαν περισσότερη ανεμελιά αλλά και ανησυχία, δημιουργώντας έτσι μια πιο πολυφωνική εικόνα.

3. Με αφορμή ένα «γλυπτό» με αρκετά αναγνωρίσιμη (έως στερεοτυπική) στάση σώματος στο θέμα «διαφορετικός», αρχίσαμε να χτίζουμε μια **ομαδική εικόνα**. Στο κέντρο, το αρχικό «γλυπτό», μια γυναίκα που κάθεται στο πάτωμα με μαζεμένα πόδια, κρατάει ένα χαρτομάντηλο σφιχτά στα χέρια της και σκύβει προς τα κάτω. Δε βλέπουμε το πρόσωπό της. Μετά από ένα

αταιγισμό ιδεών

- είναι γυναίκα
- ίσως κρατάει κάτι που τρώει
- εκπέμπει συναισθήματα φόβου, μοναξιάς, απώλειας.

Κάθε συμμετέχοντας του εργαστηρίου καλείται να «μπει» σε αυτή την εικόνα και να τη συμπληρώσει με το σώμα του, σύμφωνα με το τι πιστεύει πως υπάρχει γύρω. Μπορεί να αναπαραστήσει έμψυχα όντα ή και αντικείμενα, δέντρα, κτίρια, κτλ.

4. Όταν όλοι οι συμμετέχοντες ενταχθούν σε αυτή την εικόνα, με την **ανίχνευση σκέψης** μαθαίνουμε ποιος είναι ο καθένας και πώς συνδέεται με την εικόνα (με το άγγιγμα του συντονιστή στον ώμο του, ο καθένας εκφράζει τη σκέψη του ως χαρακτήρας μέσα στην εικόνα). Έχουμε έτσι δημιουργήσει μια εικόνα ομαδική, όπου όλοι έχουν συνεισφέρει στη δημιουργία της. Τη

ζωντανεύουμε

για μερικά δευτερόλεπτα για να δούμε πώς θα εξελιχθεί.

5. Για να μάθουμε περισσότερες πληροφορίες για τα βασικά πρόσωπα αυτής της ιστορίας που τώρα αρχίζει και σχηματίζεται, χρησιμοποιούμε την τεχνική της **ανακριτικής καρέκλας** (ή **καρέκλας της αλήθειας**)

). Ζητάμε από πρόσωπα-κλειδιά της ιστορίας να καθίσουν στην καρέκλα στο κέντρο της σκηνής και τους παρακαλούμε να μας δώσουν πληροφορίες για το ποιοι είναι, τι τους συμβαίνει κτλ.

ØΗ γυναίκα ονομάζεται Σόνια και ήρθε από πολύ μακριά με τα πόδια. Δεν έχει οικογένεια εδώ, αλλά έχει εκεί από όπου ξεκίνησε. Δε μιλάει πολύ, θέλει να την αφήσουμε ήσυχη, αλλά κάποια στιγμή αναφέρει επανειλημμένως κάποιους «φίλους» που τη «βοήθησαν» να έρθει εδώ. Από τις απαντήσεις που δόθηκαν, σχηματίστηκαν αδρά 4 περίοδοι στη ζωή της που θα θέλαμε να εξερευνήσουμε περισσότερο.

Ø[Η τεχνική αυτή μπορεί να συνεχιστεί και με άλλα πρόσωπα και να επεκταθεί και σε περιπτώσεις ανθρώπων που δεν ήταν στην αρχική εικόνα.]

6. Η ομάδα χωρίζεται σε 4 υπο-ομάδες. Κάθε μία αναλαμβάνει να μας δείξει με 2 **ακίνητες εικόνες**

τι συνέβη στις 4 αυτές περιόδους της ζωής της Σόνιας:

- Η οικογένειά της στην πόλη/χώρα της

- Η απόφασή της να φύγει - πώς ξεκίνησε
- Οι «φίλοι» της και η σχέση της μαζί τους
- Το προηγούμενο βράδυ από τη μέρα που τη συναντήσαμε.

Οι ομάδες πιάουν από μια χωνιά της σκηνής, σχηματίζοντας ένα τετράγωνο-κύκλο. Με τη σειρά και χωρίς να παρεμβάλλονται ομιλίες που σπάνε τη ροή, με τη σειρά μας δείχνουν τις 2 εικόνες τους.

ΌΚαθώς οι εικόνες ήταν πολύ δυνατές οπτικά, ζητήθηκε να τις ζωντανέψουν για μερικά δευτερόλεπτα.

Για λόγους χρόνου, δε μπορέσαμε να εξελίξουμε περισσότερο αυτή την ιστορία. Οι δραστηριότητες σταμάτησαν κάπου εδώ, με ένα σύντομο σχολιασμό για το πώς μπορεί κανείς να προεκτείνει μια τέτοια διαδικασία.

Αποφόρτιση

1. Στο τέλος τέτοιων συναντήσεων, υπό κανονικές συνθήκες θα πρέπει να οδηγούμε την ομάδα σε μια αποφόρτιση. Για να γίνει αυτό είτε ολοκληρώνουμε μια σειρά από δράσεις που φτάνουν την ιστορία και την έρευνά μας σε ένα τέλος είτε χρησιμοποιούμε παιχνίδια που μας χαλαρώνουν. Στη συγκεκριμένη λοιπόν περίπτωση ακολουθήσαμε τη 2^η οδό, ένα αστείο παιχνίδι που ονομάζεται Goofy (αγαπημένο παιχνίδι που διδάχτηκα από το δάσκαλό μου, John Somers, και που εφαρμόζω σχεδόν σε όλα τα εργαστήριά μου, αφού είναι τόσο απολαυστικό).

Όλοι οι συμμετέχοντες κλείνουν τα μάτια τους και με τα χέρια προτεταμένα αναζητούν το Goofy όταν έρχονται σε επαφή μεταξύ τους, φωνάζοντας το όνομά του. Ο πραγματικός Goofy, επιλεγμένος κρυφά, είναι ο μόνος που δε μιλάει καθόλου. Όταν τον εντοπίσουμε, πηγαίνουμε από πίσω του σχηματίζοντας ένα τραινάκι και σταματάμε να μιλάμε κι εμείς, αφού είμαστε πλέον η ουρά του. Το παιχνίδι ολοκληρώνεται όταν όλοι έχουν σχηματίσει ένα τρέινο, ή κατά βούληση του συντονιστή, εάν κάποιοι έχουν χαθεί εντελώς!

Νάσια Χολέβα, «εσύ όπως κι εγώ», Νοέμβρης 2007

www.TheatroEdu.gr